

גבולות היחידה: שמואל ב' פרק י"ג, פס' כ"ג-סוף

נושא היחידה: רצח אמנון ובריחת אבשלום

מספר שיעורים: 1

כתבה: יעל גרוסברג

כללי:

בתחילת הפרק, למדנו על מעשה אמנון ותמר ועל שנאתו של אבשלום כלפי אמנון. כעת, לאחר שעבר זמן, אבשלום מחליט לנקום באמנון על מעשהו, ויזם סיטואציה בה יוכל לפגוע בו. הוא מזמין את כל אחיו לחגיגת גזיזת הצאן, ובאמצע החגיגה הוא מורה לאנשיו לפגוע באמנון. שאר בני המלך בורחים בבהלה.

אבשלום בורח לגשור למשך שלוש שנים.

פתיחה:

המורה יתלה על הלוח את מילות הפסוק: "לא תשנא את אחיך בלבבך" (ויקרא י"ט, י"ז), ושאל את התלמידים: מהי כוונת הפסוק? למה כתוב כאן **בלבבך**?

מה קורה כאשר שומרים בלב שנאה ורגשות שליליים כלפי מישהו?

ניתן לדמות את זה להר געש, ששומר בפנים הרבה זמן אש, ואז זה בבת אחת מתפרץ, שורף ומכלה.

לכן התורה הדריכה אותנו שאסור לשמור שנאה בלב. אלא שכאשר יש לאדם רגשות שליליים כלפי מישהו, עליו לדבר אתו על כך ולנסות ליישר אתו את ההדורים.

בפרק שלנו יש מישהו ששמר שנאה גדולה בלב כלפי מישהו אחר.

מי זה? אבשלום.

את מי הוא שנא? את אמנון.

מדוע? מכיוון שאמנון פגע באחותו תמר.

← למורה: אם ישנו צורך, ניתן לעשות בשלב זה חזרה נרחבת יותר על תחילת הפרק.

אבשלום שמר בלבו את השנאה. במה זה מתבטא בפועל?

המורה יבקש מהתלמידים לצטט את הפסוק:

"וְלֹא דִבֶּר אֲבִשְׁלוֹם עִם אֲמִנּוֹן לְמַרְעֵ וְעַד-טוֹב"

מדוע הוא לא מדבר אתו?

מפרש המצודת דוד: "ושמר האיבה בלבו להנקם בו לעת מצוא, ובכדי שלא ירגיש בדבר, לא דבר עמו מאומה".

אבשלום לא רצה שאמנון יחשוד בדבר, ועל כן לא דיבר עמו רעה.

אך מדוע לא דיבר עמו טוב? משום ש"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כ"ז, י"ט), וגם אילו היה מדבר בפיו מילים טובות, לא יכול היה להסתיר את שבלבו.

כעת נראה מה קרה בעקבות כך לאחר שנתיים...

לימוד הפסוקים:

קריאת פס' כ"ג-כ"ו

מהי החגיגה שיש לאבשלום? גזיזת הצאן. הצמר שעל הצאן שווה כסף רב, ולכן כאשר מגיע מועד גזיזת הצאן, עושים בו יום חג.

← מתי בעבר כבר פגשנו חגיגה כזו? אצל נבל הכרמלי - שמואל א', פרק כ"ה.

[ניתן גם לשאול היכן עוד בתנ"ך נזכרים אנשים שגזזו את צאנם? לבן (בראשית ל"א, ט'), יהודה (בראשית ל"ח, י"ב)]

את מי מזמין אבשלום? את כל אחיו.

נבין יחד את דו השיח של אבשלום עם דוד.

לשם כך, ניתן לקרוא לתלמיד אשר יציג את המלך, והמורה יהיה אבשלום:

אבשלום מבקש מדוד שיגיע גם הוא לחגיגה. דוד עונה לו שזה סתם יהיה לטורח עליו. אבשלום מנסה שוב לבקש (להפציר), אך דוד עומד בסירובו ומברך אותו.

כעת מבקש אבשלום מדוד, כי במקומו יגיע אמנון.

← המורה ישאל את התלמידים: מדוע אמנון הוא תחליף למלך? מכיון שהוא הבן הבכור, המועמד למלכות.

דוד מסכים, ושולח את אמנון.

זו הייתה מטרתו של אבשלום!

המורה יכתוב על הלוח: מה מצווה אבשלום את אנשיו?

קריאת פס' כ"ח-כ"ט

אבשלום מצווה על אנשיו, שכאשר הוא ייתן להם את האות, הם יהרגו את אמנון.

אנשי אבשלום עושים כמצוותו, ומיד שאר בני המלך בורחים מהמקום

← כדאי בשלב זה, לתאר באופן ציורי את המסיבה, האווירה, ואת השלווה שמופרת לפתע בבת אחת בצרחות ובמוות.

מהי התגובה ההגייונית ביותר כאשר מתרחש רצח בקרבת מקום? לנוס מהמקום.

בני המלך אינם יודעים האם המטרה היא רק להרוג את אמנון או את כולם. ועל כן, מיד כולם עולים על הפרדות ובורחים חזרה לארמון המלך.

קריאת פס' ל"ג

עוד לפני שבני המלך מגיעים, דוד שומע על כך?

אך מה הוא שומע? שמועה כי כל בניו מתו.

← ניתן בשלב זה, לתת דגש על כוחה השלילי של "שמועה", שכאשר היא עוברת מאחד לשני, בדרך כלל היא כבר חורגת מגבולות האמת ומתווספים

פרטים שלא היו.

(אפשר גם להוסיף ולחשוב: מדוע חשבו עבדי המלך שאבשלום הרג את כל אחיו? זהו רמז ראשון לאופיו של אבשלום. כנראה, אנשי המלך מבינים שאבשלום, ברצותו להיות יורש המלך, מסוגל להרוג את כל אחיו.)

תגובת דוד: קורע את בגדיו ושוכב על הרצפה.

מה זה מבטא? אבל.

גם עבדיו קורעים את בגדיהם.

אך מי מפריך את השמועה? יונדב בן שמעה.

מהיכן אנו זוכרים אותו? הוא זה שיעץ לאמנון כיצד לפגוע בתמר.

מה אומר יונדב לדוד? יונדב מבין שוודאי שרק אמנון לבדו נרצח, מכיוון שהוא יודע שאבשלום שונא את אמנון, ומשכנע בכך את דוד.

קריאת פס' ל"ד-ל"ו

אכן, כדברי יונדב- הצופה רואה אנשים רבים הולכים בצד ההר, ויונדב מזהה אותם כבני המלך. כאשר הם מגיעים, הם בוכים יחד עם דוד על מות אמנון.

היכן אבשלום?

קריאת פס' ל"ז- ל"ט

אבשלום בורח לגשור. מדוע דווקא לשם? אמו הייתה בת מלך גשור. אם כך, אבשלום בורח לסבא שלו.

מהי הסיבה שאבשלום צריך לברוח? הוא יודע שדוד מאוד כועס עליו על מעשהו.

לכמה זמן? לשלוש שנים.

← מה פירוש הפסוק האחרון: "וַתִּכַּל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, לָצֵאת אֶל-אַבְשָׁלוֹם?" לאחר שלוש שנים, דוד מתגעגע מאוד לאבשלום, מכיוון שכבר הצטער והתנחם על כך שאמנון מת. כדי שהתלמידים יבינו יותר את הפסוק, ניתן להסביר כי חסרה מילה בפסוק: ותכל נפש דוד המלך....

הצעות להמחשה:

המחזה - הצגת הדו-שיח בין אבשלום לאמנון

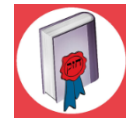

מסרים והפנמה:

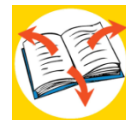
- א. שנאה הנשמרת בלב, עלולה לגרום למעשים חמורים מאוד.
- ב. כאשר שמועה עוברת מפה לאוזן, היא מתעצמת, ומתווספים לה פרטים הרחוקים מהמציאות. לכן צריך להיזהר מלהאזין ולהאמין לשמועות.
- ג. גם כאשר אדם עשה מעשה שלילי ולא טוב, אנו לא לוקחים את החוק לידיים. יש בית דין, והוא יפסוק ויכריע. אבשלום נוקם באמנון על מעשהו, ולמעשה "לוקח את החוק לידיים". אי אפשר להגיד שאמנון חף מפשע. אמנון עשה מעשה חמור, ובאמת הדעת אינה סובלת שלא ימוצה הדין עם הרשע, אבל כאן נכנס אבשלום לתחום שאינו שלו. בית דין יכול להעניש, לגזור ולהוציא הוראות שעה. אך אין זה מתפקידו של אבשלום לחרוץ את דינו של אמנון למוות, ולכן הוא ממש רוצח.

סיכום:

לאחר שנתיים ממעשה אמנון ותמר, אבשלום מוצא הזדמנות לפגוע באמנון ולהרוג אותו. אבשלום עושה חגיגה לכבוד גזיזת צאנו, ובעזרת תחבולה הוא גורם לדוד לשלוח את אמנון לחגיגה זו. כאשר הורה אבשלום לאנשיו, הם רצחו את אמנון. כל בני המלך ברחו מיד. בתחילה שמע דוד כי כל בניו מתו, אך יונדב שכנע אותו כי רק אמנון מת, עקב שנאתו של אבשלום כלפיו. לאחר מכן ברח אבשלום לסבו, מלך גשור, ושהה שם במשך שלוש שנים.

הרחבות:

1. הר בעל חצור הסמוך ליישוב עפרה, הוא ההר הגבוה ביותר באזור השומרון (1,016 מ'), ומפסגתו נשקפים נופים למרחוק. בשל גובהו, שוכן עליו כיום מערך בקרה של חיל האוויר.
2. גז הצאן הוא מעמד שהיה עושה החקלאי אחת לשנה ושבו היה גוזז את הצמר הרב של כלל העדרים. למעמד זה היו מוזמנים אחיו, קרוביו ורעיו לשמוח עמו במאכל ובמשתה. בעת הגז, חלה על החקלאי מצוות "ראשית הגז" הניתן לכהן (דברים י"ח, ד'). בהרבה מקרים, עדריו של בעל הבית היו רחוקים ממקום מושבו, ועל כן הוא היה צריך להרחיק מביתו למעמד הגז, אשר היה נערך במקום מרכזי בקרבת העדרים. אבשלום בחר לערוך את המעמד בהר בעל חצור, מקום מרכזי ומרשים

בשומרון. המקום גם רחוק מרחק עשרות קילומטרים מירושלים, רחוק
מעינו הפקוחה של המלך, וכן ניתן לרדת ממנו לירדן ולברוח לאחר
מעשה.